

לא המיתו — לדברי ריש לקיש אין רשות להרגם לדברי הכל, מפני שיש להם תרבות (= גידול, אילוף).
ורבי יוחנן אמר אף על פי שלא המיתו אמר רבי אליעזר כל הקודם להרגם זכה, שסובר אין להם תרבות
ואין להם בעלים (כלומר אין שם הבעלים חל עליהם והריהם כהפקר לפי שלא היה להם לגדלם (רש"י).
הלכך ההורגם זכה בעורם. כ"מ בגמרא).

א. לפרוש רבנו תם, מחלוקת ריש לקיש ורבי יוחנן אמורה כשהם שמורים בכלוב וכד', אבל
כשאינם קשורים, אף על פי שמגדלם ומאלפם שלא יזיקו — אין להם תרבות וכל הקודם
להרגם זכה (לרבי אליעזר).

ב. יתכן ומודה ריש לקיש בחיה שאין אנשים יודעים אם היא מסוכנת, שכל הקודם להורגה זכה
אפילו לא המיתה, שאין אנשים נזהרים ממנה. וכמו שדרש רב (בב"ק פ:): חתול מותר
להורגו ואסור לקיימו (עפ"י תוס' שם בתירוץ השני).

דפים טו — טז

כז. כיצד דנים את החוטאים הבאים:

א. שבט שחילל את השבת.

ב. שבט שהודח לעבוד עבודה זרה.

ג. עיר קטנה או גדולה, שעבדה עבודה זרה.

ד. נשיא שבט שחטא בדבר שחייבים עליו מיתת בית דין.

א. שבט שחילל את השבת — נידון כל יחיד ויחיד בסקילה ובבית דין של עשרים ושלושה. והוא הדין לשאר
עבירות שבמיתה מלבד עבודת כוכבים (וכן מבואר בסוגיא וכ"מ ברמב"ם. ומיעוט דאיש ואשה לא קאי אלא אע"ז. וע'
מהר"ץ חיות לה.).

ב. שבט שהודח לעבודה זרה — נידון בסקילה כיחידים, אבל אין דנים אותם אלא בב"ד של שבעים ואחד.
כן הסיק רבינא.

כתבו כמה מהראשונים שכן הדין ברובו של שבט, ולא דוקא כולו. ויש חולקים.

ג. עיר שהודחה לעבודה זרה, הריהי 'עיר הנדחת' ודין כל אנשיה בסיף וממונם אבד. ואין עושים עיר הנדחת
אלא על פי בית דין של ע"א.

וכמה יהיו בה ותהא נידונית כעיר הנדחת — רבי יאשיה אומר: מעשרה ועד מאה, אבל פחות מעשרה —
כפר הוא ולא עיר. ויותר ממאה הרי זו כרך גדולה (רמב"ם) ויצאה מתורת עיר להיות 'ציבור' (רש"י) וכל
אחד ואחד נידון בסקילה, כדין היחיד. רבי יונתן אומר: ממאה ועד רובו של שבט — זוהי עיר הנדחת.
פחות מכן או יתר על כן — נידונים כיחידים.

ד. נשיא שבט שחטא בדבר שעונשו במיתת בית דין — לפירוש רב מתנה, נידון בבית דין של שבעים ואחד
(כל הדבר הגדל יביאו אליך — דבריו של גדול).

דף טז

כח. בכמה דינים נידונים הדינים דלהלן?

א. שבט הבא לדון על עסקי נחלות.

ב. נביא השקר.

ג. זקן ממרא.

ד. כהן גדול שחטא בדבר שדינו במיתת בית דין.

ה. שורו של כהן גדול שהרג את הנפש; דיני ממון של כהן גדול.

א. עולא אמר בשם רבי אלעזר בפירוש משנתנו, שאנשי השבט הבאים על עסקי נחלות, דנים אותם בבית דין של שבעים ואחד — כתחילת הנחלת ארץ ישראל. ודחו דבריו שאם כן יצטרכו אף קלפי אורים ותומים וכל ישראל.

ב. נביא השקר נידון בבית דין של ע"א (גזרה שוה דבר דבר מהמראת זקן ממרא. ריש לקיש).

ג. זקן ממרא נידון בבית דין של כ"ג, כשאר דיני נפשות (ולא נתקבלה גזרה שוה 'הודה' 'הודה' ממיתת נביא השקר).

ד. כהן גדול שחטא בדבר שענשו מיתת בית דין, נידון בשבעים ואחד. (כל הדבר הגדול יביאו אליך — דבריו של גדול. רב אדא בר אהבה. ותנא דברייתא למד 'הדבר הגדול' כמשמעו. וצ"ע אם חולק על דין משנתנו ודי לדעתו בכ"ד של כ"ג).

ה. נסתפק רבי אלעזר האם שורו של כהן גדול מיתתו בכ"ג או שמא בשבעים ואחד, כמיתת בעליו. ומכלל ספקו שמענו שממונו של הכהן פשוט לו שניידון כשאר דיני ממונות — בשלשה, ואין אומרים כל הדבר הגדול — כל דבריו של גדול (אביי).

כט. א. כיצד מחליטים לצאת למלחמת הרשות?

ב. מצות 'שופטים ושוטרים תתן לך' — כיצד?

ג. האם ניתן לעשות משפט עיר הנדחת לכמה ערים יחדיו? האם עושים עיר הנדחת על הספר?

א. המלך מוציא את העם למלחמת הרשות על פי בית דין של שבעים ואחד (כלשון המשנה להלן כ:). וכמו שאמר (על פי דרשת המקראות) על דוד המלך, כשאמר לפשוט בגדוד, מיד יועצים באחיתופל ונמלכים בסנהדרין נוטלים מהם רשות כדי שיתפללו עליהם ויברכום, או לתקנם בעצה טובה. ערש"י ותורא"ש ברכות ג ועוד) ושואלים באורים ותומים.

המלך יכול לצאת למלחמה ללא הסכמת הסנהדרין, לפי שיכול לחייבם (עפ"י הנצי"ב כ: וכ"מ מהר"ן).

ב. העמדת שופטים ושוטרים לכל שבט ושבט (אפילו שני שבטים בעיר אחת. תוס') ולכל עיר ועיר — מצוה (שפטים ושופטים תתן לך בכל שעריך... לשבטיך).

כמה יהיו בעיר ותהא ראוייה לסנהדרין — יתבאר להלן יז.

רבי יהודה אומר: אחד ממונה על כולם (רש"י: זו סנהדרי גדולה. תוס': זה אב בית דין המופלא, שאינו מחשבון הדיינים).

רשב"ג אומר: מצוה בשבט לדון את שבטו (לשבטיך — ושפטו).

כתב הרמב"ן (ריש שופטים) שיש למנות בית דין עליון מיוחד לכל שבט, שאליו כפופים כל בני השבט. ויש חולקים. [כ"מ ברמב"ם ובתוס'. ע"ע רמב"ן בראשית יט, ח; אור החיים ריש שופטים; הגהות ריעב"ץ כאן; אבי עזרי ריש הל' סנהדרין].

ג. אין עושים שלש ערים מנודחות (באחת עריך). פעמים אמר רב, דוקא בבית דין אחד אין עושים, אבל בשנים ושלשה בתי דינים (— שמתו אלו ונתמנו אחרים) עושים. ופעמים אמר אפילו בשנים ושלשה בתי דינים לעולם אין עושים, משום קרחה.

ריש לקיש אמר: דוקא במקום אחד אין עושים, אבל בשנים ושלשה מקומות עושים. ורבי יוחנן אמר אין עושים משום קרחה. תניא כוותיה. וסמוכה לספר אפילו שתיים אין עושים. מה טעם — שמא ישמעו נכרים ויחריבו את ארץ ישראל.

א. יש אומרים על פי משמעות הברייתא, שאפילו שתי ערים אין עושים במקום אחד, כגון ביהודה או בגליל. ונחלקו בתוספתא בדין זה.

ב. הרמב"ם (עכו"ם ד, ד) פסק שבית דין אחד אינו עושה שלש עיירות נדחות זו בצד זו, אבל היו מרוחקות עושה. והראב"ד השיג ופסק שלעולם אין עושים, אף כמה בתי דינים ואף במרוחקות.

על הדברים הנצרכים להעשות בסנהדרין גדולה — ע' בסיכומים לעיל ב.

דפים טז — יז

ל. כמה זקנים מונה סנהדרין גדולה?

סנהדרי גדולה היא של שבעים ואחד זקנים. (אספה לי שבעים איש... והתיצבו שם עמך — משה עמהם; ונשאו אתך במשא העם). רבי יהודה אומר: שבעים.

כתבו התוס' (ג: טז): שלרבי יהודה היה שם עוד זקן מופלא, שאינו מחשבון הסנהדרין.

דף יז

ל.א. מה היתה נבואתם של אלדרד ומידד במחנה?

משה מת ויהושע מכניס את ישראל לארץ. אבא חנין משום ר' אליעזר: על עסקי שליו. רב נחמן אמר: על עסקי גוג ומגוג.

ל.ב. א. אמר אחד מהסנהדרי איני יודע — מה יעשו?

ב. סנהדרי שראו כולם לחובה בדיני נפשות — מה הדין?

ג. אלו אנשים מושיבים בסנהדרין?